

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. VII. De officio Archidiaconi, Archipresbyteri & Vicarii Episcopi

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

dam diebus solemnibus, ut desumitur ex *c. cum sis 6. & cit. c. Ad honorem 4. eod.* juncta ibidem Glossa, ubi eos dies enumerat. Solus enim Rom. Pontifex cum sit assumptus in plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, in Missarum solemnibus Pallio semper utitur, & ubique ex eod. *c. Ad honorem.*

T I T. VII.

De Officio Archidiaconi, Archipresbyteri, & Vicarii Episcopi.

1. **A**mplitudo muneris Episcopalis, cui adæquatè per se ipsos obeundo ipsi Episcopi pares esse non possunt, exigit adjuutores aliquos, qui sollicitudinis partem in se suscipiant, vicariamque Episcopis operam administrent. Propterea in Jure Canonico plures ejusmodi Adjuutores concessi sunt, qui generali vocabulo appellari possunt Episcoporum Vicarii, de quibus in hoc titulo sermo erit.

2. Multiplex igitur est in ecclesia Vicariorum Episcopaliū genus. Aliqui enim sunt Vicarii ab ipso Jure constituti, quia scilicet dignitatem habent, cui de Jure communi annexum est munus Vicariæ, unde per hoc ipsum quod eam dignitatem obtineant, ejusdem quoque muneris potestatem sortiuntur, quamvis communiter non nomine Vicarii, sed ejus dignitatis, quam habent, appellentur. Hujus generis Archidiaconus,

nus,

nus, & Archipresbyter. Alii sunt Vicarii constituti ab homine, qui videlicet munus habent Vicariatus non in consequentiam alicujus dignitatis quam habeant, cui de Jure communi munus illud annexum fit; sed immediatè & directè ex speciali commissione facta ab homine, nempe ab Episcopo: atque isti sunt, qui simpliciter, & sine addito appellari solent Vicarii, & aliquando etiam dicuntur Officiales Episcoporum *c. 2. de consuet. in 6.*

3. Inter utrumque hoc Vicariorum, genus illud inter reliqua discrimen est quod constituti à Jure deserviunt ecclesiæ nomine proprio, habentque tribunal distinctum à tribunali Episcopi, unde ab ipsis ad Episcopum appellari potest. Secus accidit in iis, qui sunt ab homine constituti Vicarii generales, qui ecclesiæ serviunt alieno nomine, Episcopi videlicet, à quo Vicarii facti sunt, eorumque tribunal est idem ac tribunal Episcopi; ac propterea ab ipsis ad Episcopum non appellatur, quia appellatio non nisi ad tribunal distinctum interponitur, *c. 2. de consuet. in 6.*

4. Inter Vicarios à Jure constitutos, primus dignitate de Jure communi est Archidiaconus, cujus institutio à primis usque ecclesiæ temporibus nata est. Tempore enim Apostolorum constituti sunt Hierosolymis septē Diaconi ipsis Apostolis subordinati, quorum cura esset elemosynas fidelibus distribuere, aliaque præstare,

quæ recensentur in libro Actuum Apostolorum : illorum autem primus , qui reliquis antiquitate præiret , vocari cœpit Archidiaconus. Ad hujus similitudinem in reliquis quoque urbibus statutus postea fuit totidem Diaconorum numerus subordinatus Episcopis , & Archidiacono eorum primo fuit specialiter cura commissa invigilandi , ut reliqui Diaconi ritè quæ sui muneris erant exequerentur. Progressu tamen temporis ejus potestas longè major effecta est , cum ei attributa fuerit generalis auctoritas tum supra inferiores clericos , tum etiam supra Presbyteros , atque Archipresbyteros , quamvis eisdem inferior sit in Ordine , unde major post Episcopum , & ipsius Episcopi Vicarius haberi cœpit , & Episcopi oculus appellari , eo quod ad ipsum spectare cœperit loco Episcopi per Episcopatum prospicere , & quæ corrigenda viderit emendare *c. adhæc 7. aliisque de off. Archid.*

5. Quod autem hæc tanta potestas , & jurisdictionis potius Archidiacono concessa fuerit , quam Archipresbytero in superiori Ordine constituto , inde ortum habuit , quod presbyteri per Sacramentorum administrationem pascendis populis essent destinati , à qua cura sine populorum detrimento removeri non poterant , quare congruentius fuit , ut Archidiacono

no ab ea obligatione soluto generalis illa jurisdictione mandaretur.

6. Quod attinet ad particularia, ad quæ de Jure communi Archidiaconi jurisdictione extentur, videri possunt distinctè numerata in toto tit. de off. Archid. in Decretalibus, vel inter cætera ejus curæ committitur præesse clero, & invigilare ejus conversationi, executioni officiorum, atque doctrinæ c. 1. Paræciarum sollicitudinem habere easque ordinare, c. 7. audire jurgia singulorum exceptis causis gravioribus, quæ ab Episcopo cognosci debent, *cod. c. 7.* de tertio in tertium annum, si Episcopus non potest, imo & semel in anno, eoque frequentius, sed necessitas exigat, Ecclesias sui Archidiaconatus visitare, & cuncta, quæ emendatione indigent ad vicem sui Episcopi corrigere, & emendare, c. 1. & 6. repræsentare Ordinandos Episcopo, eosque examinare necnon promovendos ad Beneficia, quorum etiam corporalis institutio ad Archidiaconum pertinet, c. 7. & 9. item custodire vasa Ecclesiæ c. 3. ea demum quæ ad publicam Evangelii lectionem, totiusque Ecclesiastici Officii recitationem pertinent, providere, c. 2.

7. Sed & ibidem numerantur etiam aliqua, quæ à potestate Archidiaconi sunt excepta eisdemque prohibita. Hujus generis sunt, dare litteras commendatitias ad Ordines, c. 8. com-

mittere alicui curam animarum , c. 4. excommunicare , c. 5. jurisdictionem exercere in monasteria intra sui Archidiaconatus terminos constituta , c. fin. negotia demum expedire adeo ardua , ut absque majoris sui presentia nequeant terminari , c. 7.

8. Haecenus dicta de Archidiaconi potestate procedunt de Jure communi , ut indicatum est. Ceterum pro particularibus ecclesiis consulenda est praescripta singularum consuetudo , per quam augeri potest , vel imminui , vel etiam prorsus auferri jurisdictionis potestas , ut colligitur ex c. fin. eod. tit. de off. Archid. Quod idem intelligendum quoque est de officio , & potestate Archipresbyteri , ad cujus considerationem tunc est procedendum.

9. Alter igitur Episcopi Vicarius à Jure constitutus est Archipresbyter , quo nomine venit primus inter Presbyteros , nonnunquam etiam Decanus appellatus , c. ad hanc 7. de of. Archid. Sicut enim Archidiacono de Jure communi commissa est jurisdicatio in iis , quae pertinent ad forum externum , ut explicatum est ; ita Archipresbytero de Jure communi concessa est cura pro iis quae concernunt Divinorum celebrationem , officium sacerdotale , ac forum poenitentiale.

10. Est autem duplex Archipresbyter : alter Urbanus ; alter foraneus sive ruralis. Urba-

nus

nus est, qui in urbe degens præest in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata. ruralis seu foraneus, qui extra civitatem præest in Ecclesia parochiali, seu plebania.

11. De officio Archipresbyteri urbani sermo est in *c. Officium.* & in *c. Ministerium 2. de Offic. Archipresb.* ubi in eo constituitur ut diligenti cura provideat vitam Sacerdotum, & Ministerium in communicatione corporis, & sanguinis Christi Domini curet ut in sacrario Eucharistia Christi propter infirmos non desit, quibus etiam provideat, & providendo præcipiat sacerdotibus, ne fortè sine confessione, vel confirmatione corporis & sanguinis Christi Domini moriantur; confessiones peccatorum excipiat (quamvis nunc ad hunc finem sit institutus in Cathedralibus proprius pœnitentiarius ex decreto Trid. *sess. 24. de refor. c. 8.*) item Baptismum ritè conferri curet, aliaque præstet, quæ in citatis capitibus recensentur. Absente autem Episcopo, ad ipsum spectat ejus vice officium inchoare, benedictiones presbyterales dare in Ecclesia, Fontes benedicere, cuncta demùm providere, quæ sacerdotum ministerio perfici debent, exceptis his quæ ipsi prohibita sunt, seu reservata potestati Episcopali.

12. De Officio Archipresbyteri ruralis agitur in *cap. ult. de Off. Archipresb.* ubi præcipitur, ut non solùm imperiti vulgi sollicitudinè gerat,

sed etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspeditione custodiat, & qua unusquisque industria Divinum Opus exerceat, Episcopo suo renunciaret, ad quæ etiam cuncta referre debet, nec aliquid contra ejus decretum ordinare.

13. De jure autem recentiori statuto à Trid. *sess. 5. de refor. cap. 2.* Omnes Archipresbyteri, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias, quocumque modo obtinent, tenentur per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltè Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pacificare salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; annuntiandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat; ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Adjecta transgressoribus gravi pœna per Episcopum imponenda.

14. Alterum Vicariorum genus, ut indicatum est ab initio hujus tituli, est quod completitur ab homine constitutos, qui simpliciter, & sine addito appellari solent Vicarii, ac de ipsis sermo est in toto tit. *de Offic. Vicarii*, qui reperitur in Decretalibus Gregorii, in Sexto, & Clementinis; ac præsertim de illis, qui consti-
tuti

tuti sunt cum generali administratione quoad spiritualia simul, & temporalia pro tota diocesi, qui vocari solent Vicarii generales; ad discrimen illorum, quibus demandata tantum est administratio quoad spiritualia, qui appellantur Vicarii in spiritualibus; & ad discrimen aliorum, quibus quoad sola temporalia potestas commissa est, qui communiter appellari solent non Vicarii, sed OEconomi. Dixi qui constituti sunt cum ea potestate pro tota diocesi: qui enim cum ea potestate constituitur pro aliqua tantum parte diocesis, non appellatur in Jure Vicarius generalis, sed foraneus.

15. Officium igitur Vicarii generalis extenditur ad omnes causas Episcopali jurisdictioni subjectas, exceptis iis quæ speciale mandatum requirunt, aut quæ vel ex jure scripto, vel ex recepta consuetudine cognoscendæ sunt immediate ab Episcopo, c. Licet 2. de off. Vicarii in 6. sub quo genere excepto numerantur causæ criminales, potestas deponendi à Beneficiis, Officiis, Administrationibus, facultas visitandi diocesim, Synodum congregandi, dandi litteras dimissorias Clericis præsentè Episcopo, dispensandi in casibus, in quibus Episcopus potest, conferendi Beneficia, aut admittendi resignationes Beneficiorum & juxta aliquorum sententiam causas matrimoniales cognoscendi: circa quæ aliaque plura sine speciali mandato

Vicariis prohibita, videri potest Rebuff. in *praxi benefic. tit. de Vicar. Episc.* Azor. p. 2. lib. 3. c. 43. cum tribus seqq. Barb. *de off. Episc.* p. 3. alleg. 54. & alique ab ipsis citati.

16. Forma instituendi Vicarium refertur à Rebuff. in cit. tit. *de Vicar. Episc.* tum ea per quam committitur generalis potestas; tum etiam ea per quam insuper aliqua specialia particulare mandatum requirentia demandantur, quæ ut in effectu sint concessa, debent specialiter exprimi, ita ut non sufficiat generalis clausula, per quam dicantur communicari etiam ea, quæ requirunt speciale mandatum, nihil tamen in particulari exprimendo, ut docet *Glos. c. 2. de off. Vicar. in 6. v. committantur*, arg. *c. Qui ad agendum 4. de Procurat. in 6.* ubi Procurator generaliter constitutus ad omnia etiam si mandatum exigant speciale, ex vi generalitatis hujusmodi non admittitur ad aliquem articulum, in quo speciale mandatum exigatur. Quod si aliquis, vel aliqui de articulis speciale mandatum exigentibus exprimantur, adjecta clausula generali etiam de aliis specialem commissionem postulantibus; tunc vigore talis commissionis poterit etiam alia, quæ vel minora, vel æqualia sint expressis, non autem quæ majora, ut docet cit. *Glos. in c. 2. de of. Vicar. in 6. v. committatur* juncta ibid. *Glos. marginali.* Vox enim *alius*, vel *alia* non comprehendit majora expressis, sed solum

lum, vel æqualia, vel minora, ex Clem. 2. de Procur. & c. Sedes 15. de rescript. nisi tamen aliud constet de mente committentis, ut notat Layman in cit. c. Sedes n. 4.

17. In constituendo autem Vicario illud specialiter attendendum est ab Episcopo, ut idoneum eligat, & requisitis à Jure qualitatibus exornatum. In particulari, hominem eligat necesse est maturæ ætatis, nempe 25. annorum, ut colligitur ex c. Cum in cunctis 7. §. Inferiora de elect. foronsium rerum causarumque peritum, & saltem in Jure Canonico Doctorem, vel Licentiatum, ex Trid. sess. 24. de resor. c. 16. item Clericum non conjugatum, ex c. In nona 22. 16. quæst. 7. c. 2. de judiciis, & c. 21. de clericis conjug. demum probatis moribus, qualem esse decet, qui vices Episcopi tenet in administratione ecclesiasticæ jurisdictionis.

18. Vicarius est pro libito Episcopo revocabilis, ex Glos. in Clem. 2. de resc. v. per electionem. Debet tamen revocatio denunciari Vicario: si enim illam ignoret, ejus gesta sunt valida, ut cum communi sententia docet Azor. part. 2. lib. 3. cap. 45. q. 14. Nam universim non cessat jurisdictio Judicis, donec certior de revocatione reddatur ex l. Si forte 17. ff. de off. Præsidis.

19. Sed & revocatur ipso Jure Vicarius per mortem, sive naturalem, sive civilem Episcopi,

ficut & per ipsius Episcopi translationem ad aliam Ecclesiam, ita ut nec perficere possit causas, quas ante eam mortem, vel translationem inceperat, ut post Ostiens. notat Gloss. fin. in *Clem. ult. de Procurator.* in eoque differt Vicarius à Judice delegato, cum potestas delegati per mortem delegantis re non integra non expitet, *cap. Relatum 19. & cap. Gratum 20. de Offic. Deleg.* Ratio disparitatis est: quia potestas, & tribunal Vicarii est idem, ac tribunal Episcopi, unde (ut supra dictum est num. 3.) ab uno ad alterum appellari non potest: impossibile igitur est, cessante potestate Episcopi, perseverare Vicarii potestatem. At potestas, & tribunal Delegati est distinctum à Tribunali Delegantis, unde ab uno ad alium appellatio admittitur, ut inferius explicabitur in tit. *De appellationibus.* Ex eadem quoque ratione descendit, Episcopo excommunicato, interdicto, vel suspenso, suspensam etiam esse Vicarii jurisdictionem.

20. Cum autem vacante Sede Episcopali jurisdictionis devolvatur ad Capitulum Cathedralis Ecclesiae, ex *c. Si Episcopus 3. & c. ult. de supplenda neglig. Pralator. in 6.* inde fit, post Episcopi mortem ad idem Capitulum pertinere constituere Vicarium iis qualitatibus præditum, de quibus supra dictum est nu. 17. aut constitutum ab Episcopo confirmare, quod ut fiat intra 8. dies post mortem Episcopi, statutum est à Trid.

sess.

sess. 24. De refor. c. 16. Vicarius ita constitutus vocari solet Vicarius Capitularis, cujus officium tamdiu durat, quamdiu provisum non fuerit Ecclesie per alium Sponsum, quo electo, & confirmato possessionemque Episcopatus accipiente, cessat ipso jure ejus potestas. Debet tamen Episcopus ab eodem Vicario capitulari, sicut & ab aliis Officialibus vacantis Ecclesie (etiam si fuerint ex eodem capitulo) rationem administrationis, & officiorum exigere, eosque punire poterit si in Officio, seu administratione deliquerint, quamvis redditis rationibus, à Capitulo vel à Deputatis ab eodem, absolutionem, aut liberationem obtinuerint, ut expresse statutum est à Trid. in cit. c. 16. *De refor. sess. 24.*

T I T. VIII.

De Presbiteris.

1. **Q**uemadmodum Christus Dominus præter Apostolos sub Petro ipsorum Principe alios septuaginta duos Discipulos elegit qui infra Apostolos Ecclesie inservirent; ita & nunc in Ecclesia præter Episcopos, qui in locum Apostolorum successerunt, sub Romano Pontifice Petri successore, sunt alii Ministri in locum Discipulorum successi, qui Presbiteri dicuntur, denominatione desumpta à senectute, ut expli-